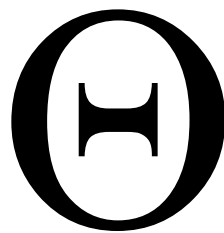

Comitè d'Ètica dels Serveis Socials de Catalunya

Documents de reflexió

***Guia en la protecció i suport
a l'exercici de la capacitat.
Més enllà de la incapacitació***

Aquesta obra està sotmesa a una llicència Reconeixement-No Comercial-Sense Obres Derivades 3.0 de Creative Commons. Se'n permet la reproducció, distribució i comunicació pública sempre que se'n citi l'autor o autors i l'editor, i no es faci un ús comercial de l'obra original ni se'n creïn obres derivades. La llicència completa es pot consultar a:

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/es/legalcode.ca>

© Departament de Treball, Afers Socials i Famílies
Comitè d'Ètica dels Serveis Socials de Catalunya

Autoria dels textos:
Comitè d'Ètica dels Serveis Socials de Catalunya

Aquest document ha estat redactat per:
Maria Àngels Betriu Cabecerán, Pepita Cabiscol Pujol, Silvia Garcia Nogué, Magdalena Sanz Ragués, Neus Tamayo Sala i Josep Tresserras Tresserras.
Coordinació: Anna Maria Prats Malras.

Maquetació:
DIXIT Centre de Documentació de Serveis Socials

Data: febrer de 2017

© 2017, Generalitat de Catalunya
Departament de Treball, Afers Socials i Famílies
Passeig del Taulat, 266-270
08019 BARCELONA

ÍNDEX

1. Introducció	5
2. Marc legal: mesures de protecció i suport a l'exercici de la capacitat	7
2.1 Normativa	7
2.2 Figures de suport i la seva interpretació	9
2.2.1 Els poders preventius	10
2.2.2 L'autotutela	11
2.2.3 L'assistència	11
2.2.4 El patrimoni protegit	13
2.2.5 La guarda de fet	14
2.2.6 La defensa judicial	15
2.2.7 L'administració patrimonial	16
2.2.8 La curatela	16
2.2.9 La tutela	17

3. La capacitat jurídica i el dret a decidir en el marc de la Convenció Internacional sobre els Drets de les Persones amb Discapacitat	19
4. Qui pot exercir les figures de suport	24
4.1 Persones físiques.....	24
4.2 Persones jurídiques	25
5. Persones susceptibles de rebre suport en la presa de decisions	27
6. El procediment	29
6.1 Qui pot iniciar un procediment de modificació de la capacitat?.....	30
6.2 Indicis que poden indicar necessitat d'activar el procediment de modificació de la capacitat.....	32
7. Dificultats en l'exercici del càrrec	36
8. Valors que han d'inspirar l'acompanyament de les persones que tenen necessitats de suport en la presa de decisions	39
9. Recomanacions de bones pràctiques	42
10. Glossari.....	45
11. Bibliografia	50
12. Lectures recomanades.....	53
13. Jurisprudència	55

1. INTRODUCCIÓ

Voldríem que aquest document fos una eina útil per als professionals que en l'exercici de la seva disciplina atenen, acompanyen i orienten persones que necessiten protecció o acompanyament en la presa de decisions, i també per a les famílies que necessiten informació sobre aquest tema. Ens referim al que s'anomena incapacitació judicial però que, en consonància amb l'esperit de la regulació jurídica actual, al llarg de tot el document ens hi referirem com a mesures de modificació de la capacitat i suport a la presa de decisions.

Pretén explicar quines són les figures jurídiques de protecció i vol ser un guiatge de com s'ha de fer aquest procés de modificació de la capacitat. També qui pot ser i què significa ser tutor i acceptar aquesta responsabilitat i quins deures comporta.

Finalment, vol promoure la reflexió i la distinció entre els conceptes de *capacitat jurídica* modificada i de *competència*¹ per prendre decisions.

La matèria afecta un ventall extraordinàriament ampli de persones i famílies, amb realitats diverses, expectatives i necessitats diferents, que inclou des de persones amb plena capacitat que volen preveure el seu futur quan elles no puguin prendre

¹ Consulteu la distinció entre *competència* i *capacitat* a glossari.

decisions per elles mateixes, de forma temporal o indefinida, fins a persones que necessiten suports² extensos i generalitzats; també famílies que volen assegurar que els seus fills tindran els suports i acompanyament necessaris en la presa de decisions i, si cal, en la seva representació.

Aquest document té com a punt de partida un encàrrec del Comitè d'Ètica dels Serveis Socials de Catalunya. És el resultat del treball d'un grup de professionals que des de diferents disciplines tenen responsabilitats en la determinació de mesures jurídiques de protecció de persones majors d'edat i de professionals que tenen la funció i el mandat d'acompanyar-los i representar-los, si és necessari, en la presa de decisions i en l'exercici dels seus drets i obligacions. Els membres del grup han aportat no només l'experiència sinó també expertesa en el sentit de reflexió, anàlisi i formació en la matèria.

² Consulteu el glossari.

2. MARC LEGAL: MESURES DE PROTECCIÓ I SUPORT A L'EXERCICI DE LA CAPACITAT

2.1. NORMATIVA

El contingut d'aquesta matèria és desconegut per a la societat en general i fins i tot per a alguns professionals dels organismes i institucions públics i privats que es dediquen a l'atenció de la persona.

Parlar de mesures de protecció i de suport a l'exercici de la capacitat genera expectatives molt diferents en els agents implicats: famílies, serveis socials i sanitaris, Administració pública, entitats tutelars, etc., en relació amb què ofereixen aquestes mesures. Cal un coneixement de les possibilitats de les institucions de protecció que avui dia facilita la legislació i de les diferències entre les unes i les altres: tutela, curatela, assistència, etc.

La regulació jurídica al nostre país consisteix en el llibre II del Codi civil de Catalunya,³ el Codi civil,⁴ la Llei d'enjudiciament civil⁵ i la Convenció Internacional sobre els Drets de les Persones amb Discapacitat.⁶

³ Articles 221 a 227 de la Llei 25/2010, del 29 de juliol, del llibre segon del Codi civil de Catalunya, relatiu a la persona i la família.

Mentre que el Codi civil estatal regula de manera clàssica la incapacitació i les figures de protecció, la Convenció Internacional sobre els Drets de les Persones amb Discapacitat,⁷ de 13 de desembre de 2006, amb plena vigència en el nostre ordenament jurídic des del 3 de maig de l'any 2008, suposa un canvi de paradigma en la forma d'entendre, interpretar i aplicar les mesures de suport a les persones amb discapacitat. Aquest conveni internacional⁸ considera en el seu preàmbul que cal passar d'un concepte de la discapacitat basat en paràmetres mèdics a un altre de basat en els drets humans, i és un canvi fonamental en la regulació d'aquesta matèria.

Arran de l'entrada en vigor de la Convenció, la jurisprudència, conscient del decalatge entre la nova i la vella regulació, interpreta i estableix criteris amb la voluntat d'anar incorporant els principis de la Convenció en les seves decisions.

Alhora, el Codi civil de Catalunya, i concretament el títol II del llibre II relatiu a les institucions de protecció de la persona, és la normativa aplicable al nostre territori en l'actualitat. L'existència prèvia de la Convenció en el moment en què el Codi es va publicar va influenciar de manera clara la regulació de les figures de protecció, alhora que va inspirar l'esperit de l'articulat. No obstant això, pensem que no es va aprofitar prou el moment per fer un pas més enllà i revisar i adaptar amb més profunditat les figures de protecció tradicionals en el nostre ordenament jurídic, com la tutela o la curatela.

A aquest escenari hem d'afegir-hi la Llei d'enjudiciament civil, reguladora dels processos d'incapacitació de les persones i que, redactada amb anterioritat a la

⁴ Articles 215 a 304 de la Llei 13/1983, de 24 d'octubre (BOE 26 octubre), de reforma del Codi civil en matèria de tutela.

⁵ Llei 1/2000, de 7 de gener, d'enjudiciament civil.

⁶ Convenció Internacional sobre els Drets de les Persones amb Discapacitat, firmada a Nova York el 13 de desembre del 2006, ratificada per Espanya el 23 de novembre del 2007 i publicada en el BOE el 21 d'abril del 2008, EDL 2006/478711.

Consulta en línia: <<http://www.un.org/spanish/disabilities/default.asp?id=497>>.

⁷ En endavant, CDPD.

⁸ Consulteu el glossari.

CDPD, és hereva de la visió tradicional. Tot i així, considerem que la seva interpretació d'acord amb la Convenció hauria de permetre el joc necessari per preservar els drets fonamentals reconeguts.

La incorporació plena de l'esperit de la CDPD en aquesta matèria comporta un treball intens tant dels operadors jurídics com dels professionals que treballen i conviuen amb persones amb discapacitat, en la mesura que implica i obliga l'abandonament d'antigues pràctiques per avançar cap a aquesta nova visió.

Igualment, exigeix l'adopció de mesures i la posada en marxa del ajustos necessaris que garanteixin a totes les persones amb discapacitat —també a les que legalment tenen la capacitat d'obrar modificada— l'exercici del dret a l'autonomia en totes les àrees de la seva vida: la social, la salut, la econòmica, la patrimonial i la jurídica.

2.2. FIGURES DE SUPORT I LA SEVA INTERPRETACIÓ

El dret i la norma preveuen diferents figures de suport i protecció a l'exercici de la capacitat:

- Poders preventius.
- Autotutela.
- Assistència.
- Patrimoni protegit.
- Guarda de fet.
- Defensa judicial.
- Administració patrimonial.
- Curatela.

- Tutela.

L'àmbit i la finalitat de cadascuna d'aquestes figures de protecció jurídica tenen un contingut i dimensió diferents que es descriuen a continuació.

2.2.1. Poders preventius⁹

Un poder preventiu és un document notarial pel qual una persona (poderant) en designa una altra (apoderat) perquè la representi i defensi els seus interessos en cas de perdre la capacitat per manifestar la seva voluntat.

La persona amb plena capacitat vol assegurar la defensa futura dels seus drets, obligacions i interessos d'acord amb la seva voluntat i amb persones de la seva plena confiança. L'atorgament d'un poder preventiu pot evitar iniciar un procés de modificació de la capacitat i el seu corresponent nomenament de càrrec tutelar ja que en si mateix el poder nomena la persona que el representarà. D'aquesta forma la persona pot prendre decisions sobre els seus interessos quan és perfectament capaç, davant una hipotètica i futura situació de pèrdua de capacitats, temporal o indefinida.

El gran avantatge del poder preventiu és que possibilita, per exemple, la gestió del patrimoni de la persona afectada, sense haver de recórrer als procediments d'incapacitació judicial.

Es pot anul·lar o revocar en qualsevol moment, sempre davant notari.

Un document que complementa el poder preventiu és el testament vital o document de voluntats anticipades.¹⁰

⁹ Article 222-2 del llibre II del Codi civil.

¹⁰ Consulteu la definició i contingut del document de voluntats anticipades al glossari.

2.2.2. L'autotutela¹¹

L'autotutela consisteix en la designació davant notari de la persona elegida perquè ens faci de tutor en cas d'incapacitat.

Cal que la persona sigui major d'edat i tingui plena capacitat per designar mitjançant el document públic notarial un tutor o tutors per al cas que en el futur esdevingui incapaç i així resulti per sentència judicial, perquè, a diferència del poder preventiu, la designació de tutor no funciona aquí de manera automàtica sinó que s'ha de declarar judicialment la incapacitat del poderdant.

S'atorga en document públic notarial, en què es poden incloure altres disposicions relatives tant a la cura de la persona com a l'administració dels seus béns.

En aquestes disposicions, la persona també pot establir òrgans de control o fiscalització de la tutela, la manera d'exercir-la i fins i tot pot fixar quina persona no desitja que sigui designada com a tutor. Pot resultar convenient també incloure-hi el nomenament de tutors substituïts, per al cas que la persona nomenada, arribat el moment, no pugui o no vulgui exercir el càrrec.

2.2.3. L'assistència¹²

L'assistència és una figura pensada per a l'ajut a persones sense la capacitat modificada però que, per voluntat pròpia i a causa d'una disminució no incapacitant de les facultats físiques o psíquiques, sol·liciten que se'ls nomeni un assistent.

No tothom pot disposar d'assistant. Cal que la persona ho necessiti. Aquesta necessitat és el nucli justificador de l'assistència, atès que no es refereix a «tenir cura» en un sentit merament material, sinó que ha de tenir un contingut jurídic, tant si es tracta de l'esfera personal com de l'esfera material de la persona; l'assistant no s'ha de confondre amb el cuidador d'una persona dependent.

¹¹ Article 222-4 del llibre II del Codi civil.

¹² Article 226-1 i següents del llibre II del Codi civil.

És una figura que omple el buit entre la persona sense necessitat de suport i la que necessita un curador o tutor; no és incapacitant i sempre s'ha de valorar que sigui la mesura adequada que no pugui ser coberta amb un apoderament a un tercer. A diferència d'un apoderat, l'assistent ha de retre comptes a un jutge i no substitueix la persona assistida, sinó que intervé de manera conjunta amb ella, tot i que necessitarà la conformitat de l'assistent per als actes que es determinin en la resolució d'assistència.

Requereix la conformitat de la persona que cal protegir i la seva cooperació, atès que té caràcter voluntari (com ja s'ha dit, és la mateixa persona sol·licitant qui demana la persona o entitat que vol que sigui el seu assistent i, per tant, la seva voluntat és clau, llevat que el jutge consideri que no és la persona adequada) i sempre l'acorda una autoritat judicial a través d'un procediment anomenat de jurisdicció voluntària.¹³

Perquè una persona pugui nomenar un assistent cal que es doni:

1. Que la persona assistida sigui major d'edat i que estigui afectada per una disminució no incapacitant que la impossibiliti per tenir cura dels seus interessos.
2. S'exclouen les que tenen una disminució de les facultats «incapacitants» (afectació de les facultats que la persona requereix per entendre la realitat, formar-se una voluntat i tenir la capacitat de transformar-la en acció) atès que cal valorar llavors una curatela o tutela.
 1. No té per objectiu solucionar problemes econòmics ni socials sinó donar resposta als riscos o dificultats de la persona de prendre sola decisions.

L'assistent dona suport i/o aconsella en els àmbits en què la persona necessita suport i en controla l'actuació per evitar-li els riscos a què l'exposa la disminució de les seves facultats.

¹³ Consulteu la definició al glossari.

2.2.4. El patrimoni protegit¹⁴

El **patrimoni protegit** és una figura jurídica per a persones amb greus discapacitats físiques o sensorials i per a persones amb discapacitat intel·lectual o amb trastorn mental, amb independència de la seva capacitat.¹⁵

Segons la legislació vigent, en poden ser beneficiàries les persones amb discapacitat psíquica igual o superior al 33% o amb discapacitat física o sensorial igual o superior al 65%. També en poden ser les persones que estan en situació de dependència de grau II o III, d'acord amb la legislació aplicable.

Cal acreditar el grau de discapacitat o de dependència mitjançant el certificat emès per l'òrgan administratiu competent o una resolució judicial ferma.

Té com a finalitat permetre l'afectació d'uns béns determinats (diners, immobles, drets, títols, etc.) perquè amb els béns i amb els beneficis que es deriven de la seva administració se satisfacin les necessitats vitals ordinàries i extraordinàries de la persona amb discapacitat.

La constitució del patrimoni protegit s'ha de formalitzar mitjançant escriptura pública en què ha de constar:

1. El constituent, els beneficiaris i les circumstàncies que fan possible la constitució del patrimoni protegit.
2. La voluntat de constituir un patrimoni protegit i d'afectar els béns que l'integren per satisfer les necessitats vitals del seu beneficiari.
3. La descripció dels béns que s'adopten i la forma en què es fa o es farà.
4. Les persones designades per administrar el patrimoni protegit, que no poden ser els beneficiaris.
5. Les persones a qui s'ha de retre comptes en cas de conflicte d'interessos.

¹⁴ Article 227-1 i següents del Llibre II del Codi civil de Catalunya.

¹⁵ Consulteu al glossari la distinció entre els conceptes *capacitat* i *competència*.

També es pot fer constar qualsevol disposició referent al patrimoni protegit, especialment les relatives a la norma d'administració dels béns que l'integren, les facultats de disposició i administració de l'administrador i les garanties que ha de prestar. Finalment, també pot constar el destí del romanent del patrimoni protegit per al moment que aquest s'extingeixi.

Els poders preventius, l'autotutela, l'assistència i el patrimoni protegit no requereixen un procediment de modificació de la capacitat. A més a més, els tres primers requereixen competència per decidir ja que ho tria la mateixa persona; en canvi, la protecció patrimonial la pot constituir un tercer a favor d'una persona independentment de la seva capacitat.

Considerem que aquestes quatre figures de protecció haurien de prevaldre sempre davant d'una valoració de necessitat de suport atès que les decideix la persona en condicions de plena capacitat. Els professionals haurien de conèixer-les i promocionar-les per evitar anar a un procés de modificació de la capacitat, i la seva tramitació no és costosa econòmicament.

2.2.5. La guarda de fet¹⁶

La guarda de fet és una figura transitòria, per la qual es té cura d'una persona menor d'edat en situació de desempament o d'una persona major d'edat en què es pot donar una causa de modificació de la capacitat.

Les funcions del guardador de fet són les de tenir cura de la persona en guarda i ha d'actuar sempre en benefici d'aquesta. Si n'assumeix la gestió patrimonial, s'ha de limitar a fer actes d'administració ordinària.

El guardador de fet està legitimat per sol·licitar i obtenir dels organismes públics la informació jurídica i econòmica de rellevància patrimonial i comptable que sigui d'interès per a l'exercici de les seves funcions. Aquesta figura no s'ha d'utilitzar per

¹⁶ Article 225-1 i següents del llibre II del Codi civil.

realitzar gestions d'administració patrimonial (no ordinària) i, en tot cas, s'ha de sol·licitar al jutjat corresponent la seva pertinència.

2.2.6. La defensa judicial¹⁷

La **defensa judicial** és una figura també transitòria, que acaba quan es dicta una sentència, que pot ser utilitzada per a casos en què es fa necessari protegir persones que estan en situació de vulnerabilitat i/o risc, i sempre en el marc d'un procediment de modificació de la capacitat engegat. El nomenament d'un defensor judicial pot obeir a diverses circumstàncies:

1. Existència d'un conflicte d'interessos entre la persona amb capacitat modificada judicialment i el seu representant legal o el curador.
2. Quan, per qualsevol causa, el tutor o curador no desenvolupen les seves funcions, fins al cessament de la causa determinant o fins a designar-se una altra persona per exercir el càrrec.
3. Quan es tingui esment que una persona, respecte de la qual s'ha de constituir una mesura de protecció, necessita que s'adoptin mesures per a l'administració dels seus béns, fins que es dicti resolució judicial que posi fi al procés.
4. Per litigar contra el tutor o curador.
5. Per representar-lo quan el ministeri fiscal hagi instat el procediment per modificar judicialment la seva capacitat, si escau.

2.2.7. L'administració patrimonial¹⁸

L'**administració patrimonial**, com el seu nom indica, té com a funció administrar el patrimoni de la persona protegida, en el cas que aquesta responsabilitat no recaigui

¹⁷ Article 224-1 i següents del llibre II del Codi civil.

¹⁸ Article 222 del llibre II del Codi civil.

en el tutor. També pot consistir en l'administració de determinats béns rebuts per la persona protegida mitjançant herència, donació o llegat, si així ho han disposat el donant o el testador.

2.2.8. La curatela¹⁹

La **curatela** és una mesura de protecció de la persona i béns, o solament de la persona o dels béns de les persones amb la capacitat modificada judicialment, amb què es complementa la seva capacitat de decisió.

La protecció de la persona en aquests casos es justifica perquè la llei considera que, per a determinats actes, cal un complement de capacitat, que haurà de donar el curador. És a dir, l'acció del curador s'entén com el suport necessari perquè els actes de la persona tinguin validesa. El curador no representa la persona, sinó que l'assisteix; complementa el seu consentiment en aquells actes que estan recollits en la sentència.

En el procés de modificació de la capacitat el metge forense ha de determinar el grau de competència; la sentència que es dicta ha de fixar les àrees en què la persona necessita suport o assistència i el grau d'intensitat.

2.2.9. La tutela²⁰

La **tutela** és la institució de protecció dels menors no emancipats i de les persones que no es poden governar per elles mateixes, quan la sentència de modificació de la capacitat així ho determina.

És una mesura de protecció que abasta tant l'àmbit personal com el patrimonial de la persona tutelada, de manera que el tutor n'és el representant legal, en té cura, administra i defensa els seus béns i interessos patrimonials i exerceix els seus

¹⁹ Article 223-1 i següents del llibre II del Codi civil.

²⁰ Article 222-1 i següents del llibre II del Codi civil.

drets. La tutela s'exerceix mitjançant el càrrec de tutor. Normalment el càrrec és ocupat per una sola persona física, si bé en determinats casos s'admet l'existència de dos tutors;²¹ així mateix, poden ser tutors les persones jurídiques sense afany de lucre que es dediquin a la protecció de menors o incapacitats. En aquests casos el tutor és el representat legal de la persona, llevat dels actes que pot realitzar per ella sola bé perquè ho indica la sentència o bé per disposició expressa de la llei.

Qui pot ser subjecte de tutela?

- Els menors d'edat no emancipats que no estiguin sota la pàtria potestat dels seus pares.
- Les persones amb la capacitat modificada judicialment, quan la sentència ho hagi establert.
- Els subjectes a la potestat parental prorrogada o rehabilitada²² si els titulars ho demanen, llevat que sigui procedent la curatela.
- Els menors d'edat que es trobin en situació de desemparament.

²¹ Article 222-25 i 222-26 del llibre II del Codi civil.

²² Consulteu la definició al glossari.

3. LA CAPACITAT JURÍDICA I EL DRET A DECIDIR EN EL MARC DE LA CONVENCIÓ INTERNACIONAL SOBRE ELS DRETS DE LES PERSONES AMB DISCAPACITAT

El nostre sistema jurídic actual diferencia entre la **capacitat jurídica** i la **capacitat d'obrar**.

La **capacitat jurídica** és l'aptitud per ser titular de drets i obligacions, està atribuïda a tota persona física des del seu naixement i s'extingeix amb la mort. Des del moment del naixement la persona és titular de drets i obligacions que no es perden per greus i invalidants que siguin les conseqüències de determinades discapacitats o malalties. És l'exercici d'aquest drets i obligacions el que pot requerir suport.

La **capacitat d'obrar** es defineix com l'aptitud per realitzar relacions jurídiques vàlidament, per exercitar drets i assumir obligacions. El dret presumeix la plena capacitat d'obrar de les persones majors d'edat però es troba modulada en graus en el cas de les persones que hagin estat subjectes a un procediment de modificació de la capacitat.²³

²³ En aquest document, sempre que s'usa el terme *capacitat* és referit a la capacitat d'obrar entesa com a concepte jurídic que implica el reconeixement de la persona per exercir plenament drets i assumir obligacions.

La capacitat d'obrar de vegades pot ser difícil d'exercir; pot estar compromesa o es pot anar cap a un estat en què sigui molt difícil el seu exercici autònom. Per exemple, persones amb una discapacitat intel·lectual, persones amb un trastorn mental greu o persones amb deteriorament cognitiu.

El procés de modificació de la capacitat de la persona és el que determinarà els suports que aquesta necessitarà i en quina intensitat.

No obstant això, l'entrada en vigor de la CDPD va suposar un canvi de paradigma en la forma d'entendre la protecció jurídica. Mentre el nostre sistema actual encara es basa en un model de «substitució» (tutela) o de complement (curatela) en la presa de decisions, el model de la Convenció propugna un model de «suports»²⁴ en la presa de decisions.

L'article 12 de la CDPD estableix la igualtat de reconeixement de les persones discapacitades davant la llei, i declara que totes les persones amb discapacitat tenen plena capacitat jurídica. Aquest concepte engloba tant la capacitat jurídica com la capacitat d'obrar.

Sosté la noció de suport a la presa de decisions en aquest principi universal del dret de les persones a desenvolupar les seves capacitats i prendre decisions per elles mateixes i s'estén a totes les persones amb discapacitat, que a l'article 1 defineix com les que:

«... tinguin deficiències físiques, mentals, intel·lectuals o sensorials a llarg termini que, en interactuar amb diverses barreres, puguin impedir la seva participació plena i efectiva en la societat, en igualtat de condicions amb les altres».

De fet, la CDPD tendeix a no diferenciar entre les deficiències precisament per concentrar-se en les mesures de suport que han de permetre a les persones desenvolupar les seves capacitats i prendre decisions per elles mateixes. Això és coherent amb el propòsit del canvi de paradigma que la sosté, però pot contribuir a

²⁴ Consulteu la definició al glossari.

una certa negació de situacions de discapacitat extremes en què la possibilitat de decidir de les persones és extremadament limitada.

L'article 12 de la CDPD no precisa la forma que hauria d'adoptar la nostra legislació en matèria de capacitat jurídica, però és prou clar per poder considerar obsoleta la regulació en aquesta matèria. Atribueix menys importància a les deficiències per concentrar-se en les mesures de suport que han de permetre a les persones desenvolupar les seves capacitats i prendre decisions per elles mateixes.

l'insta a pensar nous sistemes de suports, noves maneres de relacionar-nos amb les persones amb discapacitat per tal que puguin ser les veritables protagonistes dels seus projectes de vida, prendre decisions, assumir riscos i, fins i tot, equivocar-se. Però en cap cas no ens diu que abandonem a la seva sort les que malauradament en un moment determinat no tenen les competències necessàries per tenir cura de la seva vida.²⁵

L'article 12 assenyala, així mateix, les garanties que han de tenir els suports en l'exercici de la capacitat jurídica de la persona amb discapacitat:

- Respectar els drets, la voluntat i les preferències de la persona.
- Evitar situacions de conflicte d'interessos i influència indeguda
- Ser proporcionals i adaptats a les circumstàncies de la persona.
- Tenir la durada més breu possible.
- Tenir control de l'òrgan judicial.

La representació o suport per motiu de manca de capacitat no ha de significar que no es respectin els desitjos, les preferències i el projecte vital de la persona. Tot al contrari, és en aquests moments en què s'hauria de ser més curós en la mirada de l'altre i qui n'exerceixi la tutela o curatela per defensar el projecte vital que la persona vol tenir.

²⁵ COMMISSIONAT PER ALS DRETS HUMANS; CONSELL D'EUROPA. *À qui appartient-il de décider? Le droit à la capacité juridique des personnes ayant des déficiences intellectuelles et psychosociales.*

Alhora, en el dia a dia de l'exercici d'aquests suports i en l'ajuda a la presa de decisions és intrínsec que es produeixin situacions que generen tensions i desacords, que provoquen la necessitat de posar límits malgrat la frustració que pugui comportar en la persona. L'exercici d'aquest acompanyament també pot produir malestar en els professionals i tutors, que necessitaran suport tècnic i reflexió ètica.

Arran de la publicació pel Comitè sobre els Drets de les Persones amb Discapacitat de l'observació general número 1 sobre l'article 12,²⁶ hi ha un corrent de pensament amb una interpretació molt literal de l'article 12 de la CDPD que considera que sempre i en tot moment, fins i tot en situació de crisi, s'ha de respectar l'autonomia individual i la capacitat de la persona amb discapacitat a l'hora d'adoptar decisions.

Aquesta interpretació radical del principi d'autonomia ha generat força inquietud, en la mesura en què nega el principi de vulnerabilitat i pot estimular la desatenció i la desresponsabilització davant una situació d'extrema necessitat de l'altre, quan en aquell moment no és competent per decidir en el seu propi benefici. Quan en l'enunciat de la CDPD s'hi posa el rostre d'una persona —s'humanitza— i es valoren els danys que aquella decisió no competent pot ocasionar en ella o en altres, ha de prevaldre el sentit moral de la protecció.

El reconeixement de la persona, el deure de promoure la seva autonomia, estabilitat, capacitats i vincles, exigeix interpel·lar la societat per determinar quins suports i recursos està disposada a donar a aquest col·lectiu, com han de ser les organitzacions que s'hi dediquin, quines habilitats i competències han de tenir els professionals, quins suports han de rebre i quins ajuts necessiten els familiars que assumeixin aquests acompanyaments.

Les mesures de protecció són graduables, revisables i reversibles. Per tant, les propostes de suport s'haurien de formular amb aquests criteris i focalitzant les necessitats concretes de la persona. Els tutors i els professionals vinculats han de

²⁶ Observació general número 1 sobre l'article 12: igual reconeixement com a persona davant la llei. Comitè sobre els Drets de les Persones amb Discapacitat.

tenir en compte que la mesura es pot modificar sempre que les circumstàncies que l'han provocat hagin variat. No obstant això, massa sovint a la pràctica no es dona.

4. QUI POT EXERCIR LES FIGURES DE SUPORT

Les figures jurídiques de protecció les poden exercir les persones físiques i les persones jurídiques.²⁷

Les funcions tutelars, en un sentit ampli, les exerceixen els pares o familiars en primer lloc, o bé, subsidiàriament, persones jurídiques, és a dir, les entitats tutelars.²⁸

4.1. PERSONES FÍSQUES

El Codi civil estableix una sèrie de preferències a l'hora de nomenar la figura de suport.

Així, l'article 234 diu que per al nomenament de tutor es preferirà:

- **1r**, el designat pel mateix tutelat, conforme al paràgraf segon de l'article 223.

²⁷ Consulteu la definició al glossari.

²⁸ Consulteu la definició al glossari.

- **2n**, el cònjuge que convisqui amb el tutelat
- **3r**, els pares.
- **4t**, la persona o persones designades per aquests en les seves disposicions d'última voluntat.
- **5è**, el descendent, ascendent o germà que designi el jutge.

Tot i així, el jutge pot alterar l'ordre i, fins i tot, prescindir de totes les persones enumerades, si amb això valora que es beneficia la persona afectada per la mesura. Després del nomenament, el tutor ha d'acudir al jutjat a acceptar el càrrec.

4.2. PERSONES JURÍDIQUES

El càrrec tutelar per **persones jurídiques** és sempre subsidiari quan no hi ha persona física que pugui assumir el càrrec, bé per inexistència de familiars o persones del seu entorn, o bé per la no-idoneïtat d'aquestes, o per claudicació familiar.

No obstant això, la realitat social actual, la globalització, les noves formes d'organització familiar, etc., fan especialment difícil a la família, sobretot als germans, assumir la responsabilitat de tutela *per se*. En aquest sentit, volem incidir en la possibilitat de recórrer a les entitats tutelars com a entitats amb professionals formats i preparats per exercir les responsabilitats que comporten les figures de protecció, i recordem que aquesta decisió no implica cap claudicació, abandonament o renúncia per a la família; ans al contrari, permet i facilita aquesta relació fraternal amb la persona que necessita suport, en separar-la de les responsabilitats del tutor, curador, etc., que queden en mans de l'entitat tutelar nomenada per al càrrec

A Catalunya les entitats que poden exercir càrrecs tutelars són persones jurídiques privades, sense ànim de lucre. La gran majoria s'han constituït com a fundacions i el

servei de tutela que presten és un servei social de la xarxa d'atenció pública del sistema de serveis socials de Catalunya.

S'hauria de parar especial atenció a les persones que estan tutelades per entitats que alhora gestionen els serveis assistencials, residencials o ocupacionals on la persona viu o treballa, ja que la llibertat i objectivitat a l'hora de prendre decisions que afecten la persona poden estar compromeses.

L'experiència demostra que les entitats que gestionen tots els serveis que tenen cura de la persona, i són alhora jutge i acusat, s'enfronten a conflictes d'interessos, atès que la barreja de rols suposa una confusió de papers que pot derivar en situacions poc ètiques i perjudicials per a les persones que les pot deixar en indefensió.

5. PERSONES SUSCEPTIBLES DE REBRE SUPORT EN LA PRESA DE DECISIONS

No hi ha cap malaltia o discapacitat *per se* que faci necessari iniciar un procediment de modificació de la capacitat. Són les seves conseqüències i determinades circumstàncies personals i socials en un entorn poc contenidor que poden fer-ho necessari. Únicament s'ha d'iniciar un procediment de modificació de la capacitat quan la persona no disposa de l'acompanyament o els suports necessaris per desenvolupar-se autònomament.

La realitat indica que les persones que es poden trobar en aquestes circumstàncies són majoritàriament:

- Persones grans amb malalties neurodegeneratives.
- Persones amb discapacitat intel·lectual.
- Persones amb malaltia mental.
- Persones amb malaltia mental amb consum d'alcohol o substàncies addictives.
- Persones amb capacitat cognitiva limitada amb trastorns de conducta.

Aquests dos últims perfils de més complexitat solen trobar-se en situació d'exclusió social i poden presentar conductes d'alt risc per a ells mateixos o per a tercers. El que constatem actualment és que aquestes circumstàncies cada vegada més sovint es produeixen en una població més jove.

També cal tenir en compte que tot i que la LEC determina que pot ser causa de modificació de la capacitat «l'existència d'una malaltia greu, persistent i manca d'autogovern», la realitat i el manual de bones pràctiques de la fiscalia general de l'Estat²⁹ aconsellen que, a més de «causa», és important que hi hagi «motiu» que justifiqui que la modificació de la capacitat pot ser un benefici per a la persona.

²⁹ *Manual de buenas prácticas de los servicios especializados del Ministerio Fiscal en la protección a las personas con discapacidad y apoyos, en la aplicación de la Convención de Nueva York sobre los Derechos de la personas con Discapacidad de 1 de diciembre de 2006.*

6. EL PROCEDIMENT

Abans d'explicar qui pot iniciar un procediment de modificació de la capacitat, per quins motius i quines característiques té, cal recordar que aquest procés s'inicia per tal d'obtenir una **sentència** de modificació de la capacitat i, per tant, només afecta les figures de protecció de defensa judicial, l'administració patrimonial, curatela i tutela, mentre que els poder preventius, l'autotutela, l'assistència i la protecció patrimonial no són figures de modificació de la capacitat sinó que precisament intenten evitar-la.

La declaració de modificació de la capacitat, segons la legislació vigent, pot promoure-la:

- La família: ascendents, descendents directes, germans i cònjuges o qui es trobi en situació de fet assimilable.
- La mateixa persona objecte de protecció.
- Quan la persona és un infant o un menor d'edat, els pares o el tutor legal, atenent la proximitat a la majoria d'edat i per evitar el buit legal. Quan els tutors no són familiars, a Catalunya assumeix aquesta funció la Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència (DGAIA).

- El ministeri fiscal:
 - Per iniciativa del mateix fiscal.
 - Per informació de l'Institut Nacional de la Seguretat Social (INSS).
 - Per informació facilitada per qualsevol ciutadà o professional.

Els professionals dels serveis socials no poden desentendre's del deure d'iniciar processos de protecció quan es troben davant d'una situació que ho requereix. Per això han d'estar informats i ben assessorats. En aquest sentit, cal recordar que ells, com a qualsevol altra persona, estan facultats per informar el ministeri fiscal de fets que, en la seva opinió, puguin ser determinants per analitzar una necessitat de modificació de la capacitat i ho han de fer.

Totes les persones que poden promoure el procediment de modificació de la capacitat també poden sol·licitar-ne la revisió, però els professionals han d'estar especialment amatents a aquest tema. Tots tenen el deure ètic —i els de les entitats tutelars com a experts en el tema l'obligació legal— de conèixer i activar —si escau— un nou procediment perquè el procediment de modificació de la capacitat és un procés revisable i reversible.

6.1. INDICIS QUE PODEN INDICAR NECESSITAT D'ACTIVAR EL PROCEDIMENT DE MODIFICACIÓ DE LA CAPACITAT

El protocol per a l'aplicació de criteris de cribatge³⁰ enuncia alguns factors que podrien ser indicis per iniciar un procediment d'aquestes característiques. Aquí esmentem alguns d'aquests motius a tall il·lustratiu, tenint en compte que, si no es

³⁰ Protocol per a l'aplicació de criteris de cribatge abans d'iniciar un procés d'incapacitació. 1a ed. Biblioteca de Catalunya, octubre de 2008. (Eines; 1)

donen acompanyats d'una deficiència que comprometí la capacitat de la persona, per si sols no han de conduir a l'activació del procediment:

- Existència d'un problema greu que impossibiliti la persona per governar-se a ella mateixa, si no té un entorn que l'acompanyi.
- Necessitat de protecció, per situacions detectades de maltractament, negligència i/o abús per la família o persones de referència o altres persones (abús econòmic, sexual...). En general, vulneració de drets de persones que no es poden governar per elles mateixes (trastorn mental greu, Alzheimer, etc.).
- No control de la salut que pugui representar un risc per a ella mateixa o per a tercers.
- Persona en situació de fragilitat, molt vulnerable, que requereix suport per a les activitats de la vida diària (AVD) bàsiques i instrumentals i no disposa d'aquest suport al seu entorn.
- Risc de malbaratar els recursos econòmics i patrimonials per causa de malaltia o discapacitat.
- Persones amb impossibilitat d'autogovern constatada anteriorment que tinguin els pares grans o sense altre suport social o familiar.
- Discrepàncies entre familiars de referència que afecti la presa de decisions importants relatives a la persona objecte de protecció, quan aquesta no sigui capaç de prendre decisions per ella mateixa.

6.2. PASSOS QUE CAL SEGUIR EN EL PROCEDIMENT DE MODIFICACIÓ DE LA CAPACITAT

El procediment de modificació de la capacitat s'ha d'iniciar en el jutjat de primera instància corresponent al domicili de la persona que es vol protegir i està orientat a obtenir una sentència a través d'un procés judicial.

En el moment d'iniciar el procediment, el tribunal pot adoptar **mesures cautelars** quan cal avançar els efectes de la mesura de protecció amb l'objectiu de protegir la persona o el seu patrimoni, davant l'existència d'una situació de risc imminent i greu.

Les mesures cautelars són actuacions processals adoptades judicialment que persegueixen avançar-se a l'efecte de la resolució judicial final, per evitar alguna eventualitat que es pugui esdevenir abans de dictar-se la sentència. Es poden sol·licitar abans o durant la tramitació del procediment de modificació de la capacitat i les poden demanar al jutge directament els familiars del presumpte incapaç o, si escau, el ministeri fiscal a petició dels professionals.

Algunes d'aquestes mesures poden ser la realització d'un inventari dels seus béns, bloqueig d'un compte bancari per evitar una espoliació o bé mesures destinades a assegurar el pagament d'un crèdit, un ingrés involuntari, etc.

El procediment pot començar de dues maneres:

1. Mitjançant advocat i procurador, interposant directament la demanda davant el jutge competent.
2. Per una sol·licitud dirigida a la fiscalia del domicili de la persona que presumptament necessita aquesta protecció i mesura de suport

En l'escrit de demanda normalment ja es pot sol·licitar al jutge el nomenament de la figura de suport. El procés pot ser més o menys llarg en funció de factors com l'especialitat i els recursos de què disposa el jutjat, el territori, la complexitat de les

circumstàncies que cal analitzar, la dificultat per obtenir tota la documentació necessària, etc.

Les proves que s'han de practicar necessàriament en aquest procés judicial són:

- Elaboració d'un informe pel metge forense del jutjat posterior al reconeixement mèdic de la persona afectada.
- Realització pel jutge d'una entrevista amb la persona sobre la qual s'ha de decidir l'aplicació de la mesura. Aquesta entrevista se l'anomena exploració judicial.
- Compareixença dels familiars propers davant del jutge, que s'anomena audiència a parents.

El jutge, per poder dictar una sentència a mida, necessita una valoració integral del cas que obté a través dels informes mèdics, psicològics, socials i funcionals que els professionals de cada disciplina han d'elaborar i que s'han adjuntar a la sol·licitud o que s'han d'elaborar a petició del jutge durant el desenvolupament del procés.

Els informes han de posar èmfasi en les capacitats i habilitats que la persona no té conservades i les que requereixen suport, també en les que pot exercir perquè les té mantingudes o preservades, i en les millores que li pot oferir una mesura de protecció.

Cal que els informes incloguin una proposta raonada de qui pot ser la persona, física o jurídica (familiar o entitat tutelar), idònia per exercir el suport. És molt recomanable que aquesta proposta vagi acompanyada del document de compromís de la persona, física o jurídica, que haurà d'exercir aquesta responsabilitat.

D'altra banda, el jutge també valorarà l'entorn familiar de la persona, la seva idoneïtat, voluntat i la possibilitat d'atenció i protecció real que pot oferir.

En aquest procediment pot passar:

1. Que no s'admeti la demanda a tràmit.
2. Que la sentència no dicti una mesura de modificació de la capacitat.

3. Que la sentència dicti una mesura de modificació de la capacitat i la designació de la persona física o jurídica que ha d'exercir el càrrec tutelar.

Aquest procés sovint és dolorós i traumàtic per als familiars per la dificultat de prendre aquesta decisió, perquè el procediment jurídic fa por, perquè remou emocions, confronta amb la realitat de la discapacitat, de la malaltia..., i, en general, també pel desconeixement del mateix procés.

Per tot això les famílies necessiten acompanyament. Aquest guiatge s'ha de concretar amb una informació clara i sobretot ajustada a la realitat, no creant falses expectatives sobre el que la mesura pot o no pot facilitar. La mesura de protecció no canvia la persona; únicament la protegirà i vetllarà per a l'exercici dels seus drets i deures com a ciutadà.

Si és important que els professionals acompanyin la família, encara ho és més estar al costat de la persona.

Independentment de l'edat, la persona té el dret a participar activament en totes les fases del procés, i és necessari adaptar a les seves capacitats el llenguatge mèdic, jurídic, administratiu i, en general, tot el vocabulari i les explicacions.

A vegades s'inicien procediments de modificació de capacitat pensant que es donarà resposta a situacions de problemàtica social molt complexes i especialment pensant que la incapacitació garanteix de forma immediata o prioritària l'accés a una plaça residencial de la xarxa pública. Aquest és un mite que cal desmuntar, perquè no és així i la missió de la figura de suport no és una via per accedir a un recurs residencial.

La manca de recursos socials o sociosanitaris així com les situacions de problemàtica social no poden ser mai un motiu de modificació de la capacitat.

Com s'ha dit anteriorment, la sentència de modificació no impedeix que, si canvien les circumstàncies, s'insti un nou procés d'identiques característiques que l'anterior, amb l'objectiu de deixar sense efecte o modificar l'abast de la modificació ja establerta.

El procés finalitza amb una sentència que pot acordar:

- La reintegració de la capacitat.
- La modificació de l'abast de la modificació i, per exemple, passar d'una curatela a una tutela.
- La denegació de la modificació o la reintegració.

El jutge competent és igualment el del lloc de residència de la persona protegida, independentment del que va dictar la sentència d'incapacitació.

La sol·licitud de reintegració de la capacitat la poden fer les mateixes persones que estan legitimades per sol·licitar la modificació.³¹

³¹ Consulteu el capítol «Qui pot iniciar un procediment de modificació de la capacitat?».

7. DIFICULTATS EN L'EXERCICI DEL CÀRREC

L'exercici de les figures de suport no és estàndard. S'ha d'adaptar a cada persona, a cada situació i a cada context. Exigeix una mirada, una aptitud, una resposta i una acció i actitud que poden i han de ser diferents en cada moment segons les circumstàncies.

No hi ha dues persones idèntiques ni dues situacions similars i el que un dia es considera una bona solució un altre dia pot resultar una solució desaconsellable.

L'exercici del càrrec és permanent en la vida quotidiana. Hi ha situacions que fan especialment complex l'exercici del càrrec i la presa de decisions en situacions de molta pressió per la gravetat de la situació, per l'abast de la decisió que cal prendre o per la pressió de l'entorn. Per exemple, la pèrdua d'un recurs d'habitatge per expulsió, una detenció policial, el rebuig a un tractament vital, la interrupció o no d'un embaràs, la pèrdua d'un recurs assistencial.³²

Ara bé, la dificultat més gran es dona quan la persona no accepta i rebutja de forma continuada i sistemàtica la mesura de protecció. En aquests casos els tutors, siguin

³² DIVERSOS AUTORS. *Ètica y modelos de atención a las personas con trastorno mental grave*, Madrid: Fundación Juan Ciudad i Universitat Pontificia de Comillas, Unió d'Editorials Universitàries Espanyoles, 2013, pàgina 227 i següents.

els seus familiars o els professionals de les entitats tutelars, es troben superats, desemparats, frustrats i sense eines per treballar-ho que poden abocar a la claudicació.

Els professionals i les famílies sovint tenen dubtes i les seves decisions no són infal·libles.

- La decisió és l'adequada a la situació?
- La decisió presa és l'única possible malgrat que no és estrictament la més adequada?
- S'ha respectat el desig de la persona protegida?
- S'ha aprofitat la circumstància per decidir per ella sense tenir en compte les seves preferències o arguments?
- Quins riscos estem decidits a assumir per tal de respectar la voluntat de la persona?
- Quins riscos podem assumir sense incomplir el mandat judicial de protecció de la persona?
- Les decisions que l'afecten de forma tan directa, tan íntima i tan intensa es prenen amb objectivitat, justícia, havent meditat i tingut en compte les consideracions que cada situació i problema mereixen?

L'exercici responsable de la protecció jurídica comporta acompanyar la persona en la presa de decisions difícils que afecten la seva salut, la seva economia, les seves relacions socials, les seves preferències, les seves prioritats, en definitiva, acompanyar-la en el seu projecte de vida. Però de vegades, molt sovint i en determinats perfils de persona, es fa necessari que aquest acompanyament impliqui que el suport consisteixi a prendre les decisions per ella.

Els familiars tutors haurien de disposar d'equips d'assessorament per exercir el càrrec, i l'Administració pública dotar dels mecanismes per oferir-lo, aprofitant l'expertesa que les associacions de familiars i entitats tutelars tenen.

De la mateixa manera, és imprescindible que els professionals gaudeixin de suport tècnic i de supervisió individual o grupal³³ que els ajudin a gestionar els aspectes ètics i emocionals que genera la feina que desenvolupen i alhora no perdre de vista els valors de l'entitat en què treballen.

De vegades, quan algú detecta una mala praxi o inacció en l'exercici del càrrec pel tutor, sigui persona física o jurídica, també cal informar dels fets la fiscalia corresponent.

³³ Consulteu la definició al glossari.

8. VALORS QUE HAN DE GUIAR L'ACOMPANYAMENT DE LES PERSONES QUE TENEN NECESSITATS DE SUPORT EN LA PRESA DE DECISIONS

Les funcions d'acompanyament i suport en la presa de decisions a les persones han d'estar inspirats en els principis de la llibertat, l'autonomia, la dignitat, la igualtat, la justícia i la cura.

Pot semblar contradictori parlar d'aquests valors respecte de persones que judicialment tenen la capacitat modificada, però no ho és. Perquè totes les persones, fins i tot les que tenen una mesura de suport, poden i han de ser agents del propi itinerari vital d'acord amb les seves competències, que cal anar augmentant per mitjà de l'apoderament.

És funció dels tutors facilitar les estratègies i els suports necessaris per fer-ho possible. Llevat de situacions excepcionals, s'ha de respectar el seu estil de vida, creences, preferències, amistats i vida afectiva i sexual.

Des d'aquesta perspectiva, tutelar posiciona els tutors en un conflicte permanent entre el foment de la llibertat i l'autonomia, d'una banda, i la protecció i el paternalisme, de l'altra.

Les úniques limitacions que el titular del càrrec tutelar pot posar a l'autonomia i llibertat de la persona atesa haurien d'estar motivades per evitar danys objectius i raonables a tercers o a la mateixa persona.

La intervenció dels tutors, família i professionals ha de facilitar la màxima llibertat i capacitat d'autogovern possibles de les persones. És imprescindible que s'identifiquin les situacions en què el respecte escrupolós a les decisions de la persona tutelada esdevindria un abandonament o, en l'altre extrem, aquelles en què un excés de protecció es convertiria en un paternalisme injustificable.

Els tutors han d'informar, escoltar i demanar el consentiment a les persones en tot el que les afecta. Han de donar-los els suports que necessiten per a la presa de decisions i s'ha d'informar la persona de forma comprensible, adaptant el contingut, el mètode i el ritme a les seves capacitats, tenint en compte que algunes decisions requereixen molt d'acompanyament i molt de temps.

Només excepcionalment pot esdevenir innecessari demanar el consentiment quan hi hagi factors objectius i raonables que així ho aconsellin, per exemple patir d'Alzheimer molt avançat o tenir una discapacitat intel·lectual greu.

Cal també un treball de conscienciació amb tots els actors que intervenen en aquest àmbit per tal de tenir una especial cura en el respecte dels drets de confidencialitat, de la intimitat, de la protecció de dades i dels drets d'imatge de les persones a qui es dona suport.

Recordem que cal compartir amb tercers només la informació estrictament necessària per a la decisió concreta que cal prendre i fer prou protagonista de la decisió la persona afectada quan cal consentir la difusió o no d'imatges, dades i circumstàncies personals, etc., demanar el seu parer i respectar, sempre en la mesura que sigui possible i raonable, la seva decisió.³⁴

³⁴ Consulteu les lectures recomanades: *La confidencialitat en la intervenció social: recomanacions del Comitè d'Ètica dels Serveis Socials de Catalunya*.

Insistim en la idea que la sobreprotecció i paternalisme per evitar riscos i danys a la persona pot conduir al menysteniment o limitació de la seva llibertat a prendre decisions i a equivocar-se, com qualsevol altre.

En l'altre extrem, la potenciació en excés de l'autonomia en nom de la llibertat en persones que no tenen les habilitats i competències per prendre decisions pot col·locar-les en una situació de risc que les condueixi a l'abandonament.

Una de les situacions més conflictives en aquest àmbit es planteja en persones amb trastorn mental greu en fase de descompensació aguda que rebutgen un ingrés hospitalari, i els tutors, en contra de la seva voluntat, han de sol·licitar un ingrés involuntari. Malgrat quedar compromeses la llibertat i autonomia de la persona, es prioritza la seva dignitat i els riscos que pot provocar a ella mateixa o tercers. Pensem que es tracta de situacions complexes i doloroses per la intervenció que comporten d'agents judicials, policials, etc.

Igualment, hi ha situacions molt desgastadores que es donen de forma quotidiana per als tutors i les persones tutelades, respecte a les opinions sobre com cal administrar-se o organitzar-se, i que tenen relació amb l'administració econòmica. Les decisions que es prenen sovint poden interpretar-se com a limitacions a la llibertat i produeixen insatisfacció i conflictes constants per a tots els implicats.

Els tutors, pares o professionals en aquestes situacions difícils haurien de tenir suport i poder prendre les decisions amb la deliberació i l'acompanyament de l'equip intern de l'entitat tutelar i dels dispositius i serveis que atenen la persona. En el cas dels tutors familiars, massa sovint es troben sols ja que no tenen aquest suport.

9. RECOMANACIONS DE BONES PRÀCTIQUES

1. Cal situar la voluntat i preferències de les persones en l'eix principal de totes les fases de disseny, planificació, execució i avaluació dels recursos i les prestacions socials que els afecten.
2. Únicament s'ha d'instar un procediment de modificació de la capacitat si és absolutament necessari per aconseguir una millora en la protecció de la persona amb discapacitat.
3. Els professionals de serveis socials i de salut, que coneixen la persona, abans de proposar la modificació de la capacitat han d'aplicar sempre mesures de suport alternatives.
4. Els professionals han d'informar de forma entenedora, comprensible i adaptada, d'acord amb l'edat i les capacitats de la persona a qui afectarà el resultat del procés i les decisions i acords que es prenguin. Els documents escrits han de complir els mateixos criteris.
5. Cal insistir en el fet que instar la modificació de la capacitat d'obrar d'una persona no és equivalent a l'obtenció d'un recurs ni la situa al davant d'altres únicament pel fet de tenir la mesura de protecció.

6. Caldria la revisió del protocol per a l'aplicació de criteris de cribatge abans d'iniciar un procés de modificació de la capacitat a fi d'adaptar-lo al mandat de la Convenció Internacional sobre els Drets de les Persones amb Discapacitat.
7. Al llarg de tot el procés d'acompanyament, els referents de tutela i els professionals assistencials han de treballar de manera integrada, distribuint-se els suports necessaris en funció de les diferents competències, avaluant periòdicament el progrés i compartint les decisions entre ells i la persona atesa.
8. Cal elaborar un protocol de revisió de les competències de les persones que tenen modificada la capacitat per tal de poder sol·licitar modificacions en les mesures de protecció o bé deixar-les sense efecte per aconseguir una capacició.
9. Caldria endegar un programa de suport per els pares i familiars des del moment de l'acceptació del càrrec, per tal que rebin la formació inicial, seguiment i acompanyament durant tot l'exercici de la mesura.
10. Per respecte al dret a la intimitat i a la confidencialitat, en l'àmbit de persones amb capacitat modificada és especialment importat sistematitzar pràctiques en què no es divulgui informació innecessària sobre la seva vida o circumstàncies.
11. Per tal de garantir el màxim de transparència i evitar conflictes d'interessos, les persones tutelades no ho haurien de ser per la mateixa entitat que li presta els serveis residencials, laborals, etc.
12. Les entitats tutelars han de vetllar per la composició dels equips professionals per donar estabilitat i facilitar els vincles de confiança necessaris amb les persones. Cal fomentar que els canvis en els equips siguin curosos i potenciïn la regeneració, visió i estímul de la vida de les persones.

13. Per evitar o pal·liar el desgast, frustració i sensació de fracàs que suposa l'exercici dels càrrecs tutelars, cal que els professionals disposin del suport tècnic i la supervisió adequats.
14. Cal fomentar la reflexió i diàleg ètic en l'exercici de les funcions de suport legal i, si escau, elevar les dificultats o problemàtiques als espais de reflexió o comitès ètics a fi de generar coneixement, confiança i seguretat.

10. GLOSSARI

Activitats bàsiques de la vida diària. Són activitats encaminades a la cura d'un mateix —higiene, alimentació, vestir-se, desvestir-se, etc.—, en general associades a l'acompliment de tasques elementals.

Activitats instrumentals de la vida diària. Són activitats més complexes que les activitats bàsiques la realització de les quals requereix un nivell d'autonomia personal més gran. S'associen a tasques que impliquen la capacitat de prendre decisions i resolució de problemes de la vida quotidiana. Per exemple, realitzar tasques domèstiques bàsiques, fer compres necessàries per viure, mobilitat i ús de mitjans de transport, etc.

Autogovern. Capacitat per resoldre els propis assumptes, d'atendre les necessitats, d'assolir els objectius o de complir els desitjos. Requereix capacitat d'obrar per prendre decisions i també voluntat de realitzar-les.

Autonomia. Principi que representa la capacitat per executar actes amb coneixement de causa i sense coacció. Requereix la capacitat de prendre decisions i l'habilitat d'implementar les eleccions fetes.

Capacitat.³⁵ En aquest document, sempre que s'usa el terme *capacitat* és referit a la capacitat d'obrar entesa com a concepte jurídic que implica el reconeixement de la persona per exercir plenament drets i assumir obligacions. Un cop assolida la plena capacitat d'obrar, normalment en arribar a la majoria d'edat, només es pot limitar amb una decisió judicial que en concreti l'abast i els complements necessaris per actuar (tutela, curatela, etc.).

Competència.³⁶ Estat de la persona que li permet el ple exercici de les facultats volitives i cognitives i, per tant, entendre la informació, assimilar-la i prendre l'opció que més s'ajusta als seus criteris i valors. La competència és un concepte clínic que fa referència a un estat dinàmic i fluctuant que està afectat per factors diversos en el context de malaltia i, per tant, cal que els professionals l'avaluïn en funció de la gravetat de la decisió que s'ha de prendre, sempre que hi hagi indicis de competència dubtosa o qüestionada. El grau de competència exigible varia en funció de la decisió que cal prendre.

Convenció internacional. Com a terme genèric, siguin generals o particulars, les convencions internacionals són font de dret, a més dels costum internacional i els principis generals del dret internacional, i recull tots els acords internacionals. El terme és sinònim de *tractat*. En ratificar una convenció, el país que ho fa accepta les obligacions jurídiques que el tractat estableix i, un cop entra en vigor, ha d'adaptar la legislació per tal de complir-les.

Document de voluntats anticipades (DVA). També denominat testament vital, és un document dirigit al metge responsable en què una persona major d'edat, amb capacitat suficient i de manera lliure, expressa les instruccions que cal tenir en compte quan es trobi en una situació en què les circumstàncies no li permetin expressar personalment la seva voluntat. El document també serveix per designar un representant que actuï com a interlocutor vàlid amb el metge o l'equip sanitari, en el cas que no pugui expressar la seva voluntat per ella mateixa. Aquest

³⁵ Definició del model català de decisions anticipades.

³⁶ Definició del model català de decisions anticipades.

document s'ha de formalitzar a través del notari o davant de tres testimonis. Cal incorporar-lo a la història clínica del pacient. Decret 175/2002, de 25 de juny, pel qual es regula el registre de voluntats anticipades. Llei 21/2000, de 29 de desembre, sobre els drets d'informació relacionats amb la salut i l'autonomia del pacient, i la documentació clínica.

El representant, familiar o una altra persona, com l'interlocutor vàlid amb els professionals, ha de conèixer els valors i desitjos de la persona a qui representa. Tant el metge responsable com la resta de professionals de l'atenció sanitària estan obligats a tenir en compte el DVA i a aplicar-lo, d'acord amb el que estableix la llei.

El DVA té validesa un cop escrit i signat pels testimonis o el notari i la persona interessada, però no serà aplicable fins al moment en què la persona no pugui expressar la seva voluntat. Fins llavors el que preval és el que en cada moment expressi el pacient que conserva la plena competència.³⁸

Entitats tutelars. Persones jurídiques (fundacions, associacions, etc.) que reuneixen els requisits establerts per la legislació vigent i que no tenen ànim de lucre o d'enriquir-se i es dediquen a la cura i la protecció de persones amb capacitat modificada. Poden exercir càrrecs tutelars i donen una garantia més gran de seguretat i continuïtat en l'exercici de les figures de protecció que les persones físiques. Les que revesteixen forma de fundació tenen, a més, un control específic pel Protectorat del Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya. S'han de registrar com a serveis de tutela del Departament de Treball, Afers Socials i Famílies.

Mesures de protecció. Les mesures de protecció de la persona són instruments creats per l'ordenament jurídic perquè es tingui cura de la persona o del seu patrimoni, i la seva funció és representar i completar les facultats de la persona i donar-hi suport (assistència) d'acord amb el que estableixi la resolució judicial i amb la finalitat d'exercir tots els seus drets i obligacions amb garanties.

³⁸ COMITÈ DE BIOÈTICA DE CATALUNYA. *Consideracions sobre el document de voluntats anticipades*. 2 ed. Barcelona: Direcció General de Recursos Sanitaris, abril de 2010.

Persona física. Persona natural o individual, l'ésser humà amb capacitat d'adquirir drets i contraure obligacions.

Persona jurídica. Entitat o organització amb una finalitat determinada, reconeguda per la llei com a tal, o constituïda d'acord amb aquesta, a la qual l'ordenament jurídic assigna personalitat civil, susceptible de drets i obligacions diferents de les de les persones físiques que la componen. N'hi ha de dos tipus: 1. La *persona jurídica associativa*, que és un conjunt de persones que s'agrupen per aconseguir una finalitat i a qui l'ordenament jurídic atribueix personalitat civil. Ho són les associacions, corporacions i societats. 2. La *persona jurídica fundacional*, que és un patrimoni adscrit a una finalitat i a la qual l'ordenament jurídic atribueix personalitat civil, ho són les fundacions. La diferència més gran és que l'associació és un conjunt de persones unides per la consecució d'un objectiu, mentre que la fundació és un conjunt de béns (el patrimoni) adscrit a un objectiu.

Potestat parental. La potestat parental és el conjunt de deures i facultats dels pares envers els seus fills, que s'han d'exercir sempre en benefici d'aquests. La declaració judicial d'incapacitat dels fills menors no emancipats comporta la pròrroga de la potestat parental quan arribin a la majoria d'edat. La declaració judicial d'incapacitat dels fills majors d'edat o emancipats comporta la rehabilitació de la potestat parental. La potestat parental prorrogada o rehabilitada només la poden exercir els pares envers els seus fills i sempre d'acord amb el que estableixi la resolució judicial de modificació de la capacitat.

Procediment de jurisdicció voluntària. És el procediment en què la llei exigeix la intervenció judicial per declarar o constituir un dret o una relació jurídica, autenticar un fet o autoritzar un acte. Es caracteritza per l'absència de constricció, atès que únicament hi intervé una part, la sol·licitant del pronunciament.

Protocol de cribatge. Document elaborat per l'Institut Català d'Assistència i Serveis Socials, amb la participació d'experts en la matèria de modificació de la capacitat que dona consells i criteris útils als organismes, institucions i administracions que intervenen en la promoció d'un sistema de protecció de les

persones, per esdevenir una eina de treball que faciliti i millori la tasca de tots els agents implicats en l'atenció, diagnòstic i cura de les persones.

Supervisió. Espai orientat a facilitar la reflexió sobre les actuacions professionals i afavorir l'aprenentatge i millora de les pròpies actuacions, que permet la integració de conceptes i el qüestionament de la pràctica en la intervenció.

Suports. Són recursos i estratègies que tenen l'objectiu de promoure el desenvolupament, l'educació, els interessos i el benestar d'una persona i que milloren el funcionament individual. Sempre que sigui possible, s'han d'utilitzar suports naturals i propers a l'entorn de la persona. No s'ha de confondre suports amb serveis.

11. BIBLIOGRAFIA

COMISSIONAT PER ALS DRETS HUMANS; CONSELL D'EUROPA. *À qui appartient-il de décider? Le droit à la capacité juridique des personnes ayant des déficiences intellectuelles et psychosociales.*

NEILA, Javier Pallarés; PEREÑA VICENTE, Montserrat. *Código de buenas prácticas en el ejercicio de las medidas de protección jurídica.* Madrid: Ed. Fundación Manantial, 2016.

Conceptes bàsics incapacitació i tutela. Consulta en línia:

<http://treballiaferssocials.gencat.cat/ca/ambits_tematicos/persones_amb_discapacitat/incapacitacio-i-tutela/conceptes-basics>.

COMITÈ DE BIOÈTICA DE CATALUNYA. *Consideracions sobre el document de voluntats anticipades.* 2 ed. Barcelona: Direcció General de Recursos Sanitaris, abril de 2010.

Convenció Internacional sobre els Drets de les Persones amb Discapacitat. Nova York: desembre 2006 (ratificada per Espanya el 23 novembre de 2007. BOE de 21 abril 2008, EDL 2006/478711). Consulta en línia:

<<http://www.un.org/spanish/disabilities/default.asp?id=497>>.

RUEDA DÍAZ RABAGO, M. M.; *La guarda de hecho. Personas mayores. Vida independiente y soluciones jurídicas*. Las Palmas de Gran Canaria: Fundación Aequitas, Octubre de 2009. Consulta en línia:

http://aequitas.notariado.org/liferay/c/document_library/get_file?uuid=a9379691-becb-4a8f-9005-88f611e57002&groupId=10228.

BOSCH, E.; DEL POZO, P.; VAQUER, A. *Les institucions de protecció de la persona en el dret civil de Catalunya*. Barcelona: Centre d'Estudis Jurídics i de Formació Especialitzada, Departament de Justícia, Generalitat de Catalunya, 2010. (Documents de treball. Ajuts a la Investigació). Consulta en línia:

http://www.recercat.cat/bitstream/handle/2072/179315/institucions_proteccio_dretci_vil.pdf?sequence=113. Normativa jurídica bàsica.

Llei 13/1983, 24 d'octubre (BOE 26 octubre), de reforma del Codi civil en matèria de tutela.

Llei 1/2010, 7 de gener (BOE 8 gener), d'enjudiciament civil.

Llei 25/2010, del 29 de juliol, del llibre segon del Codi civil de Catalunya, relatiu a la persona i la família.

Llei 15/2015, de 2 de juliol, de la jurisdicció voluntària.

DIVERSOS AUTORS. *Manual de buenas prácticas de los servicios especializados del Ministerio Fiscal en la protección a las personas con discapacidad y apoyos, en la aplicación de la Convención de Nueva York sobre los Derechos de la personas con Discapacidad de 1 de diciembre de 2006*. Fundación Aequitas, Fiscalía general de l'Estat, març de 2011. (Cuadernos Prácticos)

Observació general número 1, 2014, del Comitè sobre els Drets de les Persones amb Discapacitat de l'Organització de Nacions Unides. Maig de 2014, article 12: igual reconeixement com a persona davant la llei.

Protocol per a l'aplicació de criteris de cribatge abans d'iniciar un procés d'incapacitació. 1a ed. Biblioteca de Catalunya, octubre de 2008. (Eines; 1)

GENERALITAT DE CATALUNYA; DEPARTAMENT DE BENESTAR I FAMÍLIA. *Qüestions bàsiques sobre la incapacitació legal i els serveis de tutelar*. 1a ed. Novembre de 2002. (Documents de Suport. Serveis; 5)

FUNDACIÓN JUAN CIUDAD; UNIVERSITAT PONTIFÍCIA DE COMILLAS. *Ética y modelos de atención a las personas con trastorno mental grave*. Madrid: Unió d'Editorials Universitàries Espanyoles, 2013.

12. LECTURES RECOMANADES

DEPARTAMENT DE BENESTAR SOCIAL; GENERALITAT DE CATALUNYA. *Avaluació externa de la qualitat de les entitats tutelars de Catalunya. Indicadors d'avaluació de qualitat*. 2a revisió. 2006.

PEREÑA VICENTE, M. FUNDACIÓN AEQUITAS. *Dependencia e incapacidad. Libertad de elección del cuidador o del tutor*. Madrid: Editorial Centro de Estudios Ramón Areces, AA, 2008. (La Llave)

Foro de Tutela. Consulta en línia:

<http://www.forodetutela.org/informacion/faqs.html>.

Informe Olivenza 2014 sobre la situación de la discapacidad en España. Ed. Observatorio Estatal de la Discapacidad, 2104.

TORRALBA, F.; GIMÉNEZ SALINAS, J. C. *La ancianidad en nuestro mundo. Más allá de los tópicos*. Prohom Edicions, 2009.

DEPARTAMENT DE BENESTAR SOCIAL I FAMÍLIA; GENERALITAT DE CATALUNYA. *La confidencialitat en la intervenció social: recomanacions del Comitè d'Ètica dels Serveis Socials de Catalunya*. Document revisat l'octubre de 2013.

La incapacitación, reflexiones sobre la posición de Naciones Unidas. (Cuadernos de la Fundació Víctor Grífols i Lucas; 39)

GARCIA PONS, A; FUNDACIÓN AEQUITAS. *Las personas con discapacidad en el ordenamiento jurídico español. La Convención Internacional de 13 de diciembre de 2006.* Madrid: Ed. Centro de Estudios Ramón Areces, SA, 2008. (La Llave)

VIVAS TESÓN, Inmaculada. *Más allá de la capacidad de entender y querer... Un análisis de la figura italiana de la administración de apoyo y una propuesta de reforma del sistema tuitivo español.* Observatorio estatal de la Discapacidad, 2012.

GENERALITAT DE CATALUNYA; DEPARTAMENT DE BENESTAR I FAMÍLIA. *Millora de la coordinació entre entitats tutelars i entitats proveïdores de serveis.* 1a ed. Setembre de 2005. (Documents de suport. Bones praxis; 2)

13. JURISPRUDÈNCIA

Tribunal Europeu de Drets Humans, 1a secció, cas de Shtukaturov contra Rússia (sol·licitud número 44009/05), Tribunal d'Estrasburg, 27 de març de 2008, final 27/6/2008.

Tribunal Suprem. Sala civil. 30/6/2014, número 337/2014.

President: Francisco Marín Castán.

EDJ 2014/123845.

Tribunal Suprem, Sala 1a, S 1-7-2014, número 341/2014, recurs 1365/2012.

President: Ignacio Sancho Gargallo.

Aquest document ha estat redactat per:

Maria Àngels Betriu Cabecerán. Coordinadora en matèria de Tutelles i d'Atenció Precoç. Direcció General de Protecció Social. Departament de Treball, Afers Socials i Famílies

Pepita Cabiscol Pujol, cap del Servei d'Atenció a les persones amb Discapacitat. Consorci de Serveis Socials de Barcelona.

Silvia Garcia Nogué, gerent de la fundació Associació Catalana d'Integració i Desenvolupament Humà (ACIDH).

Magdalena Sanz Ragués. Àrea de Centres de la Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència.

Neus Tamayo Sala, responsable de l'Àmbit Jurídic de la Infància i l'Adolescència. Vocal de la Comissió de Tutelles. Assessoria Jurídica del Departament de Treball, Afers Socials i Família.

Josep Tresserras Tresserras. Director-gerent. Som-Fundació Catalana Tutelar.

Coordinació: Anna Maria Prats Malras, directora de la Fundació Germà Tomàs Canet, orde hospitalari de Sant Joan de Déu. Vocal del Comitè d'Ètica dels Serveis Socials de Catalunya.

	DEFINICIÓ	OBJECTIU	FORMA	REVISIÓ	REQUISITS	CARACTERÍSTIQUES
PODERS PREVENTIUS Article 222-2 del llibre II del Codi civil.	Una persona en designa una altra que la representi o defensi els seus interessos en cas de perdre en el futur la seva capacitat per manifestar la seva voluntat.	Assegurar la defensa futura dels drets, obligacions i interessos amb persones de la seva plena confiança.	Document notarial i que pot complementar-se amb el testament vital o document de voluntats anticipades.	Es pot anul·lar o revocar en qualsevol moment, davant notari.	Majoria d'edat i plena capacitat de la persona que l'atorga.	No requereix procediment de modificació de la capacitat. Tria la mateixa persona.
DELACIÓ VOLUNTÀRIA: «AUTOTUTELA» Article 222-4 del llibre II del Codi civil.	Designació feta per la persona davant notari de persona escollida perquè faci de tutor en cas d'incapacitat.	Designar tutor i incloure-hi altres disposicions: cura i administració de béns, òrgans de control de la tutela, manera d'exercir-la i dir qui no es desitja que sigui designat com a tutor.	Document notarial.	Es pot anul·lar o revocar en qualsevol moment.	Majoria d'edat i plena capacitat per designar un tutor.	No requereix procediment de modificació de la capacitat. Tria la mateixa persona. Fins que no es declara judicialment la modificació de la capacitat del poderdant no hi ha nomenament de tutor.

	DEFINICIÓ	OBJECTIU	FORMA	REVISIÓ	REQUISITS	CARACTERÍSTIQUES
ASSISTÈNCIA Article 226-1 del llibre II del Codi civil.	Figura no incapacitant per a l'ajut a persones sense capacitat modificada que volen assistència per una disminució de les facultats físiques o psíquiques minvades que impossibilita tenir cura dels seus interessos.	Donar resposta i consell als riscos o dificultats personals per prendre decisions, no referida a tenir cura en sentit material sinó que ha de tenir contingut jurídic.	Acordada per autoritat judicial per procediment de jurisdicció voluntària, a qui s'ha de retre comptes.	Es pot demanar revisió en qualsevol moment.	Majoria d'edat. Exclou els qui tenen una disminució de les facultats «incapacitants». No dona resposta a problemes econòmics o social	No requereix procediment de modificació de la capacitat. Tria la mateixa persona. Cal no confondre'l amb cuidador de persona dependent. L'assistent no és un cuidador.
PATRIMONI PROTEGIT Article 227-1 i següents del llibre II del Codi civil.	Figura jurídica per a persones amb greus discapacitats físiques, sensorials, intel·lectuals o amb trastorns mentals, independentment de la seva capacitat.	Permet afectació de béns determinats (diners, immobles, títols) per tal de satisfer les necessitats vitals de la persona amb discapacitat amb els beneficis derivats de la seva administració.	Escritura pública. Hi ha de constar: <ul style="list-style-type: none"> • Constituent, beneficiari i circumstàncies que ho possibiliten. • Voluntat de constituir-lo i l'afectació dels béns. • Descripció dels béns i la forma en què es farà. • Persones a qui cal retre comptes en cas de conflicte d'interessos. 	S'extingeix: <ul style="list-style-type: none"> • Per mort de la persona beneficiària. • Si el beneficiari deixa de tenir el grau de discapacitat establert per la llei. • Per decisió judicial si convé a l'interès de la persona amb discapacitat. 	Discapacitat psíquica $\geq 33\%$. Discapacitat física o sensorial $\geq 65\%$. Dependents de grau II o III, que cal acreditar.	No requereix procediment de modificació de la capacitat. Pot constituir-lo un tercer a favor d'una persona independentment de la seva capacitat.

	DEFINICIÓ	OBJECTIU	FORMA	REVISIÓ	REQUISITS	CARACTERÍSTIQUES
GUARDA DE FET Article 225-1 i següents del llibre II del Codi civil.	Figura transitòria per tenir cura d'un menor d'edat en desemparament o major d'edat en qui poden concórrer causes de modificació de la capacitat, realitzada per persona diferent dels progenitors i sense designació judicial.	Tenir cura i protecció de la persona i els seus béns, actuant sempre en el seu benefici. Possibilita al jutge fiscalitzar l'actuació de les persones que exerceixen aquesta figura sense necessitat de procediment de modificació de la capacitat si aquest no és necessari.	Comunicació al jutjat, la situació efectiva de «guarda» de la persona i absència de títol legal. No permet realitzar administració patrimonial sense autorització judicial proporcionada a la situació de la persona.	Revisable quan canvien les circumstàncies: recuperació de la persona, nomenament de tutor o curador, etc.	Persona sota la «cura» d'una altra que li dona suport i li permet desenvolupar-se socialment, no sota pàtria potestat ni tutela.	Proporcionada a la situació de la persona, temporal i revisable.
DEFENSA JUDICIAL Article 224-1 i següents del llibre II del Codi civil.	Figura provisional i transitòria per representar o assistir una persona amb la capacitat modificada o en procés judicial de valoració d'aquesta, en situacions en què no poden fer-ho els seus progenitors, tutor o curador.	Necessitat de protegir persones en situació vulnerable o risc.	Nomenament judicial.	Finalitza quan acaba l'encàrrec pel qual ha estat designat, o es nomena tutor o curador i aquest accepta el càrrec.	Conflicte interessos entre persona amb capacitat modificada i el seu representant. Si el tutor o curador no desenvolupen les seves funcions, litigar contra ells per representar la persona quan el ministeri fiscal insti el procediment de modificació. Quan hi ha necessitat d'adoptar mesures per a l'administració dels seus béns fins a dictar resolució judicial.	Temporal i sempre en el marc d'un procediment engegat.

	DEFINICIÓ	OBJECTIU	FORMA	REVISIÓ	REQUISITS	CARACTERÍSTIQUES
ADMINISTRACIÓ PATRIMONIAL Article 222 del llibre II del Codi civil.	Persona que té l'encàrrec d'administrar els béns que formen el patrimoni d'un menor d'edat o incapacitat, nomenada pel jutge, pels pares o per la persona que li atribueix un títol successori.	Administrar el patrimoni d'una persona i tenir cura dels seus béns, drets i obligacions en aquest àmbit, quan aquesta funció no li ha estat atribuïda al tutor/curador.	Nomenat pels pares, jutge o per la mateixa persona interessada.	És permanent mentre dura la minoria d'edat o la modificació de la capacitat i és revisable sempre que canviïn les circumstàncies.	Nomenament judicial o bé dels pares o persona que li atribueix un títol successori al menor d'edat o persona amb capacitat modificada.	L'administrador ha de fer un inventari de béns, retre comptes al jutge o al tutor si és el cas. Necessita autorització judicial prèvia per a determinats actes.
CURATELA Article 223 i següents del llibre II del Codi civil.	Mesura de protecció de la persona amb la capacitat modificada judicialment i/o els seus béns.	Assistir la persona, no representar-la. Donar el suport necessari perquè els seus actes tinguin validesa.	Sentència, que fixa les àrees en què necessita suport i el grau d'intensitat i designa curador.	Revisable, modificable i reversible sempre que canviïn les circumstàncies.	Protecció de la persona quan cal un complement a la seva capacitat de decisió. En el procés s'ha de determinar el grau de competència de la persona i àrees en què li cal suport i en quin grau.	Requereix procediment judicial. La sentència fixa àrees en què la persona necessita suport i el grau d'intensitat.
TUTELA Article 222-1 i següents del llibre II del Codi civil.	Institució de protecció menors no emancipats i de persones que no es poden governar per elles mateixes, i en substitució de la pàtria potestat exercida pels pares.	Representar la persona, administrar i defensar els seus drets i obligacions. Abasta l'àmbit personal i patrimonial.	Sentència de modificació de capacitat i de designació de tutor. Aquest pot ser persona física, pot haver-hi dos tutors i també ho poden ser persones jurídiques sense afany de lucre que s'hi dediquin.	Revisable, modificable i reversible sempre que canviïn les circumstàncies.	Menors d'edat en desemparament o no emancipats que no estiguin sota pàtria potestat, o persones amb capacitat modificada quan ho indiqui la sentència.	Requereix procediment judicial i sentència. El tutor representa la persona llevat dels actes que pot fer per elles sola perquè ho diu la sentència o per disposició de la llei.

Notes:

1. Ombrejades les figures que cal instar judicialment